

Cuprins

Cuvânt-înainte	7
Introducere	11
De ce ele?	25

COCO

Viața ca legendă, legenda ca viață	31
Mătuși imaginare în loc de orfelinat	35
„Se spune că am ajuns la Paris cu saboți de lemn“	42
Din culcuș în culcuș, după bani	47
Un dandy englez „i-a văzut saboții“ și a plăcut-o ; Coco l-a văzut și bogat, și frumos și l-a vrut.....	51
În sfârșit, am banii mei, deci exist	62
„Dedesubturile“ taioarelor Chanel – puțină istorie.....	67
Misia îi deschide ușile : Misia era <i>tout Paris</i>	77
Bărbați din viața lui Coco Chanel	108
Din saboți plecată, devine un brand.....	117

LIZA

O copilărie ca o joacă fericită, ca din basme	127
Părinții – o iubire de necrezut	131
Liza și fetele bine-crescute. Ce femei admira Liza	138
Femeile din tinerețea Lizei și imaginarul feminin	141
Imaginarul masculin al Lizei. Figuri de bărbați	160
Căsătoria. Cele două Lize	169
O tinerețe trăită năvalnic	186
Marea iubire, atât de scurtă	192
Două femei și un bărbat : coincidențe stranii	197

CECILIA

Un „împreună“ bine gândit	207
Tovărășia ca emblemă a cuplului. Cuplul ca tandem	224
Alegerea bărbatului, la început pripită, apoi bună	229
O zi obișnuită: Bună ziua, Cécile!	236
Frământări și tranzacții	240
Bărbații : referință și identificare. Comparația	247
Contradicțiile Ceciliei : patima exprimării și limitele ei	251

LEE

Aventura : o a patra dimensiune	259
„Eu nu sunt Cenușăreasa. Nu-mi pot forța piciorul în pantoful de cleștar“	272
Femeia-falus	286
„Drumul e mai degrabă larg decât lung“	301
Lee și ursul.....	316
O mare de bărbați – dar nu e vorba despre ei, și nici despre iubire	322
<i>Bibliografie selectivă</i>	327

Ducele avea două iahturi și călătorea mereu. Avea la Eaton Hall sute de grădinari, care cultivau trandafiri, garoafe și orhidee, în toate sezoanele. Era atât de bogat încât uita complet cât de bogat era. Nu calcula nimic. Serele cu fructe erau nemaipomenite.

Coco a considerat inițial întâlnirea cu ducele un mare noroc. A afirmat că „viața mea a început cu Westminster. În fine, găsisem un umăr pentru a mă odihni, un copac de care să mă sprijin... Dacă nu l-aș fi întâlnit, înnebuneam. Trăiam prea intens emoțional, se vorbea prea mult, peste tot, despre mine, lumea se îmbrăca la fel ca mine“. Am putea crede că în acea vreme Coco era dezorientată, poate nesigură pe ea. Dacă avea nevoie de această relație nu însemna totuși, așa cum vom vedea că îi spune lui Paul Morand, că este vorba despre iubire. Despre o iubire adevărată. Poate că a răspuns interesului ducelui față de ea pentru că avea nevoie de el, de o relație confortabilă. Erich Fromm exprimă bine acest lucru când susține că „dacă sunt atașat de altă persoană pentru că nu pot sta pe picioarele mele, această persoană poate fi un salvator, dar relația nu este una de iubire; în mod paradoxal, abilitatea de a fi singur este condiția abilității de a iubi“.

Coco călătorea și ea foarte mult, împreună cu ducele. Nesfârșite croaziere, vacanțe de vară, sejururi în Anglia. La proprietățile ducelui din Marea Britanie

Coco făcea mult sport, juca golf, tenis, călărea, vâna, mai ales mistreți, pescuia somoni, simțea că este importantă prin stilul de viață adoptat. Nu simți această importanță decât când în jurul tău sunt sute de servitori. Coco se bronză, apărea la Paris în plină formă, o întâlneai apoi la Veneția lansând ca ținută pijamaua albă, purtată cu turbane asortate și tricouri negre. Ducele frecventa cazinourile, fiind un mare jucător, relaxat și distrat, neatent la bani, pentru că nu era niciodată în pericol, oricât de mulți pierdea.

În lungile croaziere ei îi plăcea să facă escale la Pausa, vila sa din Roquebrune, lângă Monte Carlo, unde avea o minunată peluză. După ce făcea baie, scrie Marcel Haedrich, „găsea un bufet aranjat pe terasă, cu mâncăruri reci, jambon, *roast beef*, piftie de pește într-o parte și mâncăruri calde în altă parte, pe reșouri de argint, vechi, provenind din Anglia, friptură în sos de vin, *cassoulet*, *risotto*, produse rustice, regionale... fără protocol, fără ceremonie“, spunea Coco. Printre obișnuiți, pe lângă ducele de Westminster și prietenii lui, Salvador Dalí, Jean Cocteau, compozitorul Georges Auric, comedianul Marcel Herrand, ducesa d'Ayen, nobilii Beaumont, prințul Kutuzov și Serge Lifar, adus pe banii ei din Rusia, de către Diaghilev.

Când Coco era la Paris, ducele avea trei mesageri, angajați să asigure legătura lui cu Coco.

Deși unii spuneau că ea l-ar fi urmat peste tot fiindcă era timidă, docilă, ascultătoare ca o fetiță, din cele spuse de ea și scrise de Haedrich și Morand nu pare să fi fost așa. Era pretențioasă, capricioasă și uneori geloasă. Își ținea foarte bine sub control puterea în relația cu ducele și chiar îl pedepsea când ceva nu-i convenea. Fiind odată pe iahtul lui, i-a cerut și a reușit s-o debarce pe o tânără pictoriță, foarte frumoasă și cunoscută. Mergând mai departe, ducele a oprit la Nisa și de acolo i-a adus un splendid smarald. Seara, stând împreună pe punte, ea a admirat smaraldul ținându-l în palmă, dar l-a lăsat intenționat să cadă în apă.

Ducele nu era liber atunci când s-au întâlnit prima dată, iar divorțul lui a durat trei ani. Și ea era ocupată cu afacerile proprii. Exista deja Maison Chanel. La Londra, lângă reședința ducelui se afla reședința ei. Acolo ea putea da dineuri. Dar, deși divorțase, la recepția dată la reședința lui pentru ieșirea în lume a celei de-a doua fiice a sa, ducele primea invitații alături de fosta lui soție, pentru că era mama sărbătoritei. Și deși ducesa o invitase personal pe Coco la această recepție și deși toată lumea era curioasă s-o vadă pe amanta ducelui, ea nu a venit. S-a culcat calmă și a doua zi a trimis un uriaș buchet de flori însoțit de scuzele ei scrise.

Ducele era imens de bogat, avea și nume, și avere, ea era la rândul bogată și avea un nume. Nu s-a simțit inferioară, deși titlul și bogăția lui au impresionat-o și au atras-o fără îndoială.

Nu uită să-i spună lui Morand câte semne de iubire i-a dat ducele. Îi plăcea mult să-i aducă ghioceii cei mai timpurii apăruiți pe peluză. Îi oferea toate tablourile Rembrandt pe care le avea sau îi spunea: „Acești Frans Hals sunt ai tăi“. Coco chiar declara: „Puteam fi cea mai bogată femeie din lume“. Cam exagerat, desigur, dar nu foarte departe de adevăr.

A dorit tainic să-i facă ducelui un fiu, pentru că ducele avea doar două fete, unicul fiu murind de mic într-o operație nereușită. A sperat poate că va reuși, a făcut gimnastică, la acea vreme considerându-se că mișcarea favorizează fertilitatea.

Ceea ce afirmă Coco în legătură cu atracția pe care a exercitat-o asupra ducelui ne putem îndoii că ar fi adevărat. Spunea că ducelui i-a plăcut de ea pentru că „n-a căutat să-l cucerească“. Știa prea bine că oamenii cu titlu și bogați sunt vânați de femei, că aceștia știu că sunt o pradă mult căutată – Misia părea o expertă în astfel de strategii –, așa că putea să-și disimuleze interesul și să-și etaleze propriul succes social și financiar. Deja învățase să se comporte corect în societate, cunoștea lumea bună și obiceiurile și stilul ei de viață. Acest motiv nu este deci

prea sigur. Un alt motiv al atracției ducelui ar fi faptul că era franțuzoaică. Ea face observații critice la adresa englezoaicelor: „Englezoaicele sunt posesive și indiferente. Bărbații se plictisesc cu ele... În plus, englezoaicele nu sunt absolut dezinteresate. Franțuzoaicele erau, acum nu mai sunt nici ele“. Aceste vorbe i le spune lui Morand în 1946, deci la șapte ani după despărțirea de ducele de Westminster.

Ducele era timid, „cel mai timid om pe care l-am văzut“, spune ea. Aici observația ei rezistă, Coco dând dovadă de spirit de înțelegere a structurii umane. Oamenii foarte bogați se percep diferit de cei mulți, sunt „izolați“ de aceștia, prin condițiile lor de viață și bogăția lor. Ei simt un zid între ei și lumea obișnuită. Coco Chanel spunea chiar că ducele avea „timiditatea regelui“.

Era de o eleganță specială, cea a simplității. Coco îi cumpăra pantofi. Purta haine vechi de 25 de ani. Era fermecător, inteligent, sensibil, gentil, bine-crescut. Dar vom vedea că, la despărțirea de el, Coco va percepe altfel lumea lui, viața lui.

Coco declara că el a fost „abil încât s-o rețină zece ani“ și că au trăit tandru și amical, că l-a iubit sau a crezut că-l iubește. Nici nu vede vreo diferență între a iubi și a crede că iubești. „N-a fost destinul meu să devin englezoaică“, afirmă ea. Consideră că vacanțele mondene, timpul petrecut în Anglia aveau un

sfârșit. Dorise, spunea ea, să fie „o femeie de harem“, dar, calculată cum era, știa că acest lucru o costă mult: „M-a costat o avere, mi-am neglijat afacerile, am acoperit cu aur sute de servitori“. Nu putea trăi la nesfârșit cu ducele, se plictisea, nu mai suporta „acea sordidă plictiseală, lenevia bogaților“. Pe de altă parte, prietenii ei, cei pe care-i aducea Misia și pe care și ea îi invita, îl plictiseau pe duce, care n-o înțelegea pe Misia și nici freamătul ei excesiv de monden. Nici Misia nu avea vreo atracție sau înțelegere pentru „englezismele“ ducelui.

Plină de orgoliu, Coco îi spune ducelui să se căsătorească. E greu de crezut că dorea acest lucru. Dar poate că, din mândrie, vroia să-i arate indiferența ei. Se spune că, atunci când i s-a adus la cunoștință moartea ducelui, ea nu și-a exprimat nici cea mai mică emoție. Ca și cum totul era un trecut fără urme. „Micuța franțuzoaică nu dorea să fie ducesă“, spunea ea cu trufia pe care o arbora atunci când trecutul ei nefericit, frustrările îi traversau mintea.

Relația ei cu Pierre Reverdy, de care am amintit, a avut loc după cea cu ducele. A fost o relație ciudată. El era un simbolist foarte apreciat în lumea literelor, dar extrem de inabil în partea administrativă a vieții. O admira pe Coco, dar nu avea curajul de a stabili o relație așa cum își dorea ea. Erau amanți, dar el era un bărbat slab, iar ea o femeie puternică. Era sărac, Misia îl ajuta bănește.